

Katopanishad

కఠోపనిషత్

ఓం సహ నావవతు | సహ నౌ భునక్తు |

సహవీర్యం కరవావహై | తేజస్వి నావధీతమస్తు |

మా విద్విషావహై |

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ||

ఓం ఉశన్ హ వై వాజశ్రవసః సర్వవేదసం దదౌ |

తస్య హ నచికేతా నామ పుత్ర ఆస || 1 ||

తః హ కుమారః సంతం దక్షిణాసు నీయమానాసు

శ్రద్ధావివేక సోఽమన్యత || 2 ||

పీతోదకా జగ్ధత్యణా దుగ్ధదోహ నిరిన్ద్రియాః |

అనన్దా నామ తే లోకాస్తాన్ స గచ్ఛతి తా దదత్ ||

3 ||

స హోవాచ పితరం తత కస్మై మాం దాస్యసీతి |

ద్వితీయం తృతీయం తః హోవాచ మృత్యవే త్వా
దదామీతి || 4 ||

బహూనామేమి ప్రథమో బహూనామేమి మధ్యమః

|
కిః స్విద్యమస్య కర్తవ్యం యన్మయాఽద్య కరిష్యతి

|| 5 ||

అనుపశ్య యథా పూర్వే ప్రతిపశ్య తథాఽపరే |

సస్యమివ మర్త్యః పచ్యతే సస్యమివాజాయతే పునః

|| 6 ||

వైశ్వానరః ప్రవిశత్యతిథిర్బ్రాహ్మణో గృహాన్ |

తస్యైతాః శాన్తిం కుర్వన్తి హర వైవస్వతోదకం || 7

||

ఆశాప్రతీక్షే సంగతః సూన్యతాం

చేష్టాపూర్తే పుత్రపశూశ్చ సర్వాన్ |

ఏతద్వృజ్జే పురుషస్యాల్పమేధసో

యస్యానశ్చ న్వసతి బ్రాహ్మణో గృహే || 8 ||

తిస్తో రాత్రీర్యదవాత్సిర్గృహే మే-

-2నశ్చన్ బ్రహ్మాన్నతిథిర్నమస్యః |

నమస్తే2స్తు బ్రహ్మాన్ స్వస్తి మే2స్తు

తస్మాత్ప్రతి త్రీన్వరాన్వృణీష్య || 9 ||

శాన్తసంకల్పః సుమనా యథా స్యా-

-ద్వీతమన్యుర్గౌతమో మా2భి మృత్యో |

త్వత్ప్రసృష్టం మా2భివదేత్ప్రతీత

ఏతత్ త్రయాణాం ప్రథమం వరం వృణే || 10 ||

యథా పురస్తాద్భవితా ప్రతీత

ఔద్దాలకిరారుణిర్మత్ప్రసృష్టః |

సుఖః రాత్రీః శయితా వీతమన్య-

-స్త్యాం దదృశివాన్మృత్యుముఖాత్ ప్రముక్తం || 11

||

స్వర్గే లోకే న భయం కించనాస్తి

న తత్ర త్వం న జరయా బిభేతి |

ఉభే తీర్త్వా2శనాయాపిపాసే

శోకాతిగో మోదతే స్వర్గలోకే || 12 ||

స త్వమగ్నిః స్వర్గ్యమధ్యేషి మృత్యో
ప్రబ్రూహి త్వః శ్రద్ధధానాయ మహ్యం |

స్వర్గలోకా అమృతత్వం భజంత
ఏతద్ద్వితీయేన వృణే వరేణ || 13 ||

ప్ర తే బ్రవీమి తదు మే నిబోధ
స్వర్గ్యమగ్నిం నచికేతః ప్రజానన్ |

అనంతలోకాప్తిమథో ప్రతిష్ఠాం
విద్ధి త్వమేతన్నిహితం గుహాయాం || 14 ||

లోకాదిమగ్నిం తమువాచ తస్మై
యా ఇష్టకా యావతీర్వా యథా వా |

స చాపి తత్ప్రత్యవదద్యథోక్త-

-మథాస్య మృత్యుః పునరేవాహ తుష్టః || 15 ||

తమబ్రవీత్ ప్రీయమాణో మహాత్మా
వరం తవేహాద్య దదామి భూయః |

తవైవ నాంనా భవితాఽయమగ్నిః

స్యంకాం చేమామనేకరూపాం గృహాణ || 16 ||

త్రిణాచికేతస్త్రిభిరేత్య సన్ధిం

త్రికర్మకృత్తరతి జన్మమృత్యా |

బ్రహ్మజజ్ఞం దేవమీడ్యం విదిత్వా

నిచాయ్యేమాః శాన్తిమత్యంతమేతి || 17 ||

త్రిణాచికేతస్త్రయమేతద్విదిత్వా

య ఏవం విద్వాశ్చినుతే నాచికేతం |

స మృత్యుపాశాన్ పురతః ప్రణోద్య

శోకాతిగో మోదతే స్వర్గలోకే || 18 ||

ఏష తేఽగ్నిర్నచికేతః స్వర్గ్యో

యమవృణీథా ద్వితీయేన వరేణ |

ఏతమగ్నిం తవైవ ప్రవక్ష్యన్తి జనాస-

-స్త్వతీయం వరం నచికేతో వృణీష్య || 19 ||

యేయం ప్రేతే విచికిత్సా మనుష్య-

-ఽస్తీత్యేకే నాయమస్తీతి చైకే |

ఏతద్విద్యామనుశిష్టస్త్వయాఽహం

వరాణామేష వరస్త్వతీయః || 20 ||

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం పురా

న హి సువిజ్ఞేయమణురేష ధర్మః |

అన్యం వరం నచికేతో వృణీష్వ

మా మోపరోత్సీరతి మా సృజైనం || 21 ||

దేవైరత్రాపి విచికిత్సితం కిల

త్వం చ మృత్యో యన్న సుజ్ఞేయమాత్థ |

వక్తా చాస్య త్వాదృగన్యో న లభ్యో

నాన్యో వరస్తుల్య ఏతస్య కశ్చిత్ || 22 ||

శతాయుషః పుత్రపౌత్రాన్వృణీష్వ

బహూన్పశూన్ హస్తిహిరణ్యమశ్వాన్ |

భూమేర్మహదాయతనం వృణీష్వ

స్వయం చ జీవ శరదో యావదిచ్ఛసి || 23 ||

ఏతత్తుల్యం యది మన్యసే వరం

వృణీష్వ విత్తం చిరజీవికాం చ |

మహాభూమౌ నచికేతస్త్వమేధి

కామానాం త్వా కామభాజం కరోమి || 24 ||

యే యే కామా దుర్లభా మర్త్యలోకే
సర్వాన్ కామాశ్చన్దతః ప్రార్థయస్వ |
ఇమా రామాః సరథాః సతూర్యా
న హీద్యశా లంభనీయా మనుష్యైః |
ఆభిర్మత్ప్రతాభిః పరిచారయస్వ
నచికేతో మరణం మాఽనుప్రాక్షీః || 25 ||

శ్వోభావా మర్త్యస్య యదంతకైతత్
సర్వేంద్రియాణాం జరయన్తి తేజః |
అపి సర్వం జీవితమల్పమేవ
తవైవ వాహోస్తవ నృత్యగీతే || 26 ||

న విత్తేన తర్పణీయో మనుష్యో
లప్స్యామహే విత్తమద్రాక్ష్మ చేత్త్వా |
జీవిష్యామో యావదీశిష్యసి త్వం
వరస్తు మే వరణీయః స ఏవ || 27 ||

అజీర్యతామమృతానాముపేత్య
జీర్యన్మర్త్యః క్వధఃస్థః ప్రజానన్ |

అభిధ్యాయన్ వర్ణరతిప్రమోదాన్

అతిదీర్ఘ జీవితే కో రమేత || 28 ||

యస్మిన్నిదం విచికిత్సంతి మృత్యో

యత్సాంపరాయే మహతి బ్రూహి నస్తత్ |

యోఽయం వరో గూఢమనుప్రవిష్టో

నాన్యం తస్మాన్నచికేతా వృణీతే || 29 ||

|| అథ ద్వితీయా వల్లీ ||

అన్యచ్ఛ్రేయోఽన్యదుతైవ ప్రేయ-

-స్తే ఉభే నానార్థే పురుషః సినీతః |

తయోః శ్రేయ ఆదదానస్య సాధు

భవతి హీయతేఽర్థాద్య ఉ ప్రేయో వృణీతే || 1 ||

శ్రేయశ్చ ప్రేయశ్చ మనుష్యమేత-

-స్తౌ సంపరీత్య వివినక్తి ధీరః |

శ్రేయో హి ధీరోఽభి ప్రేయసో వృణీతే

ప్రేయో మన్దో యోగక్షేమాద్వృణీతే || 2 ||

స త్వం ప్రేయాన్ప్రియరూపాశ్చ కామా-

-నభిధ్యాయన్నచికేతోఽత్యస్త్రాక్షీః |

నైతాం సృజ్కాం విత్తమయీమవాప్తో

యస్యాం మజ్జన్తి బహవో మనుష్యాః || 3 ||

దూరమేతే విపరీతే విషూచీ

అవిద్యా యా చ విద్యేతి జ్ఞాతా |

విద్యాభీప్సినం నచికేతసం మన్యే

న త్వా కామా బహవోఽలోలుపన్త || 4 ||

అవిద్యాయామన్తరే వర్తమానాః

స్వయం ధీరాః పణ్డీతం మన్యమానాః |

దన్త్రంయమాణాః పరియన్తి మూఢా

అన్ధేనైవ నీయమానా యథాన్ధాః || 5 ||

న సాంపరాయః ప్రతిభాతి బాలం

ప్రమాద్యన్తం విత్తమోహేన మూఢం |

అయం లోకో నాస్తి పర ఇతి మానీ

పునః పునర్వశమాపద్యతే మే || 6 ||

శ్రవణాయాపి బహుభిర్యో న లభ్యః

శృణ్వంతోఽపి బహవో యం న విద్యుః |

ఆశ్చర్యో వక్తా కుశలోఽస్య లబ్ధా-

-శ్చర్యో జ్ఞాతా కుశలానుశిష్టః || 7 ||

న నరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష

సువిజ్ఞేయో బహుధా చిన్త్యమానః |

అనన్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాస్తి

అణీయాన్ హ్యతర్క్యమణుప్రమాణాత్ || 8 ||

నైషా తర్కేణ మతిరాపనేయా

ప్రోక్తాన్యేనైవ సుజ్ఞానాయ ప్రేష |

యాం త్వమాపః సత్యధృతిర్బతాసి

త్వాద్యజ్ఞో భూయాన్నచికేతః ప్రష్టా || 9 ||

జానాంయహః శేవధిరిత్యనిత్యం

న హ్యధ్రువైః ప్రాప్యతే హి ధ్రువం తత్ |

తతో మయా నాచికేతశ్చితోఽగ్ని-

-రనిత్యైర్ద్రవ్యైః ప్రాప్తవానస్మి నిత్యం || 10 ||

కామస్యాప్తిం జగతః ప్రతిష్ఠాం

క్రతోరానన్త్యమభయస్య పారం |

స్తోమమహదురుగాయం ప్రతిష్ఠాం దృష్ట్వా

ధృత్యా ధీరో నచికేతోఽత్యస్రాక్షీః || 11 ||

తం దుర్దర్శం గూఢమనుప్రవిష్టం

గుహాహితం గహ్వారేష్టం పురాణం |

అధ్యాత్మయోగాధిగమేన దేవం

మత్వా ధీరో హర్షశోకౌ జహాతి || 12 ||

ఏతచ్ఛ్రుత్వా సంపరిగృహ్య మర్త్యః

ప్రవృహ్య ధర్మంయమణుమేతమాప్య |

స మోదతే మోదనీయః హి లబ్ధ్వా

వివృతః సద్మ నచికేతసం మన్యే || 13 ||

అన్యత్ర ధర్మాదన్యత్రాధర్మా -

-దన్యత్రాస్మాత్కృతాకృతాత్ |

అన్యత్ర భూతాచ్చ భవ్యాచ్చ

యత్తత్పశ్యసి తద్వద || 14 ||

సర్వే వేదా యత్పదమామనన్తి

తపాగ్ంసి సర్వాణి చ యద్వదన్తి |

యదిచ్ఛన్తో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి

తత్తే పదగ్ం సంగ్రహేణ బ్రవీంయోమిత్యేతత్ || 15

||

ఏతద్ధ్యేవాక్షరం బ్రహ్మ ఏతద్ధ్యేవాక్షరం పరం |

ఏతద్ధ్యేవాక్షరం జ్ఞాత్వా యో యదిచ్ఛతి తస్య తత్

|| 16 ||

ఏతదాలంబనః శ్రేష్ఠమేతదాలంబనం పరం |

ఏతదాలంబనం జ్ఞాత్వా బ్రహ్మలోకే మహీయతే ||

17 ||

న జాయతే ంరియతే వా విపశ్చి-

-న్నాయం కుతశ్చిన్న బభూవ కశ్చిత్ |

అజో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణో

న హన్యతే హన్యమాసే శరీరే || 18 ||

హన్తా చేన్మన్యతే హన్తుః హతశ్చేన్మన్యతే హతం |

ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయః హన్తి న హన్యతే ||

19 ||

అణోరణీయాన్మహతో మహీయా-

-నాత్మాఽస్య జన్తోర్నిహితో గుహాయాం |

తమక్రతుః పశ్యతి వీతశోక్తో

ధాతుప్రసాదాన్మహిమానమాత్మనః || 20 ||

ఆసీనో దూరం వ్రజతి శయానో యాతి సర్వతః |

కస్తం మదామదం దేవం మదన్యో జ్ఞాతుమర్హతి ||

21 ||

అశరీరః శరీరేష్వనవస్థేష్వవస్థితం |

మహాంతం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి

|| 22 ||

నాయమాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో

న మేధయా న బహునా శ్రుతేన |

యమేవైష వృణుతే తేన లభ్య-

-స్తస్యైష ఆత్మా వివృణుతే తనూగ్ం స్వాం || 23 ||

నావిరతో దుశ్చరితాన్నాశాన్తో నాసమాహితః |

నాశాంతమానసో వాఽపి ప్రజ్ఞానేనైనమాప్పుయాత్

|| 24 ||

యస్య బ్రహ్మ చ క్షత్రం చోభే భవత ఓదనః |

మృత్యుర్యస్యోపసేచనం క ఇత్థా వేద యత్ర సః ||

25 ||

ఋతం పిబన్తౌ సుకృతస్య లోకే

గుహం ప్రవిష్టౌ పరమే పరార్థే |

ఛాయాతపౌ బ్రహ్మవిదో వదన్తి

పఞ్చాగ్నయో యే చ త్రిణాచికేతాః || 1 ||

యః సేతురీజానానామక్షరం బ్రహ్మ యత్ పరం |

అభయం తిత్తీర్షతాం పారం నాచికేతః శకేమహి || 2

||

ఆత్మానః రథినం విద్ధి శరీరః రథమేవ తు |

బుద్ధిం తు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహమేవ చ || 3

||

ఇన్ద్రియాణి హయానాహూర్విషయాః స్తేషు గోచరాన్

|

ఆత్మేన్ద్రియమనోయుక్తం భోక్తేత్యాహూర్మనీషిణః || 4

||

యస్త్వవిజ్ఞానవాన్భవత్యయుక్తేన మనసా సదా |

తస్యేన్ద్రియాణ్యవశ్యాని దుష్టాశ్వా ఇవ సారథేః || 5

||

యస్తు విజ్ఞానవాన్భవతి యుక్తేన మనసా సదా |

తస్యేన్ద్రియాణి వశ్యాని సదశ్వా ఇవ సారథేః || 6 ||

యస్త్వవిజ్ఞానవాన్భవత్యమనస్కః సదాఽశుచిః |

న స తత్పదమాప్నోతి సంసారం చాధిగచ్ఛతి || 7

||

యస్తు విజ్ఞానవాన్భవతి సమనస్కః సదా శుచిః |

స తు తత్పదమాప్నోతి యస్మాద్భూయో న

జాయతే || 8 ||

విజ్ఞానసారథిర్యస్తు మనః ప్రగ్రహవాన్నరః |

సోఽధ్వనః పారమాప్నోతి తద్విష్ణోః పరమం పదం

|| 9 ||

ఇన్ద్రియేభ్యః పరా హ్యర్థా అర్థేభ్యశ్చ పరం మనః |

మనసస్తు పరా బుద్ధిర్బుద్ధేరాత్మా మహాన్పరః ||

10 ||

మహతః పరమవ్యక్తమవ్యక్తాత్పురుషః పరః |

పురుషాన్న పరం కించిత్యా కాష్టా సా పరా గతిః ||

11 ||

విష సర్వేషు భూతేషు గూఢోత్మా న ప్రకాశతే |

దృశ్యతే త్వర్వయా బుద్ధ్యా సూక్ష్మయా

సూక్ష్మదర్శిభిః || 12 ||

యచ్ఛేద్వాజ్మనసీ ప్రాజ్ఞస్తద్యచ్ఛేజ్ఞాన ఆత్మని |

జ్ఞానమాత్మని మహతి నియచ్ఛేత్తద్యచ్ఛేచ్ఛాస్త

ఆత్మని || 13 ||

ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్య వరాన్నిబోధత |

క్షురస్య ధారా నిశితా దురత్యయా

దుర్గం పథస్తత్కవయో వదన్తి || 14 ||

అశబ్దమస్పర్శమరూపమవ్యయం

తథాఽరసం నిత్యమగన్ధవచ్ఛ యత్ |

అనాద్యనన్తం మహతః పరం ధ్రువం

నిచాయ్య తస్మత్కముఖాత్ ప్రముచ్యతే || 15 ||

నాచికేతముపాఖ్యానం మృత్యుప్రోక్తః సనాతనం |

ఉక్త్వా శ్రుత్వా చ మేధావీ బ్రహ్మలోకే మహీయతే ||

16 ||

య ఇమం పరమం గుహ్యం శ్రావయేద్బ్రహ్మసంసది

|

ప్రయతః శ్రాద్ధకాలే వా తదానన్త్యాయ కల్పతే |

తదానన్త్యాయ కల్పత ఇతి || 17 ||

పరాశ్చీ ఖాని వ్యతృణత్స్వయంభూ-

-స్తస్మాత్పరాజ్పశ్యతి నాన్తరాత్మన్ |

కశ్చిద్ధీరః ప్రత్యగాత్మానమైక్ష-

-దావృత్తచక్షురమృతత్వమిచ్ఛన్ || 1 ||

పరాచః కామాననుయన్తి బాలా-

-స్తే మృత్యోర్యన్తి వితతస్య పాశం |

అథ ధీరా అమృతత్వం విదిత్వా

ధ్రువమధ్రువేష్విహా న ప్రార్థయన్తే || 2 ||

యేన రూపం రసం గంధం శబ్దాన్ స్పర్శాగ్ంశ్చ

మైథునాన్ |

ఏతేనైవ విజానాతి కిమత్ర పరిశిష్యతే | ఏతద్వై తత్

|| 3 ||

స్వస్నాంతం జాగరితాంతం చోభౌ యేనానుపశ్యతి |
మహాంతం విభుమాత్మానం మత్వా ధీరో న శోచతి

|| 4 ||

య ఇమం మధ్వదం వేద ఆత్మానం జీవమన్తికాత్
|

ఈశానం భూతభవ్యస్య న తతో విజుగుప్సతే |

ఏతద్వై తత్ || 5 ||

యః పూర్వం తపసో జాతమద్భ్యః

పూర్వమజాయత |

గుహం ప్రవిశ్య తిష్ఠంతం యో భూతేభిర్వ్యపశ్యతే |

ఏతద్వై తత్ || 6 ||

యా ప్రాణేన సంభవత్యదితిర్దేవతామయీ |

గుహం ప్రవిశ్య తిష్ఠన్తిం యా భూతేభిర్వ్యజాయత |

ఏతద్వై తత్ || 7 ||

అరణ్యోర్నిహితో జాతవేదా గర్భ ఇవ సుభ్యతో

గర్భిణీభిః |

దివే దివే ఈడ్యో

జాగృవద్భిర్హవిష్మద్భిర్మనుష్యేభిరగ్నిః | ఏతద్వై తత్

|| 8 ||

యతశ్చోదేతి సూర్యోఽస్తం యత్ర చ గచ్ఛతి |

తం దేవాః సర్వేఽర్పితాస్తదు నాత్యేతి కశ్చన |

ఏతద్వై తత్ || 9 ||

యదేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ |

మృత్యోః స మృత్యుమాప్నోతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి || 10 ||

మనసైవేదమాప్తవ్యం నేహ నానాఽస్తి కించన |

మృత్యోః స మృత్యుం గచ్ఛతి య ఇహ నానేవ

పశ్యతి || 11 ||

అఙ్గష్ఠమాత్రః పురుషో మధ్య ఆత్మని తిష్ఠతి |

ఈశానో భూతభవ్యస్య న తతో విజుగుప్సతే |

ఏతద్వై తత్ || 12 ||

అజ్గష్ఠమాత్రః పురుషో జ్యోతిరివాధూమకః |

ఈశానో భూతభవ్యస్య స ఏవాద్య స ఉ శ్వః |

ఏతద్వై తత్ || 13 ||

యథోదకం దుర్గే వృష్టం పర్వతేషు విధావతి |

ఏవం ధర్మాన్ పృథక్ పశ్యంస్తానేవానువిధావతి ||

14 ||

యథోదకం శుద్ధే శుద్ధమాసిక్తం తాద్యగేవ భవతి |

ఏవం మునేర్విజానత ఆత్మా భవతి గౌతమ || 15

||

పురమేకాదశద్వారమజస్యావక్రచేతసః |

అనుష్ఠాయ న శోచతి విముక్తశ్చ విముచ్యతే |

ఏతద్వై తత్ || 1 ||

హాసః శుచిషద్వసురంతరిక్షస-

-ద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ |

న్యషద్వరసదృతసద్వ్యోమస-

-దబ్బా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్ || 2

||

ఊర్ధ్వం ప్రాణఋన్నయత్యపానం ప్రత్యగస్యతి |

మధ్యే వామనమాసీనం విశ్వే దేవా ఉపాసతే || 3

||

అస్య విస్రంసమానస్య శరీరస్థస్య దేహినః |

దేహోద్విముచ్యమానస్య కిమత్ర పరిశిష్యతే | ఏతద్వై

తత్ || 4 ||

న ప్రాణేన నాపానేన మర్త్యో జీవతి కశ్చన |

ఇతరేణ తు జీవంతి యస్మిన్నేతావుపాశ్రితౌ || 5 ||

హంత త ఇదం ప్రవక్ష్యామి గుహ్యం బ్రహ్మ సనాతనం

|

యథా చ మరణం ప్రాప్య ఆత్మా భవతి గౌతమ ||

6 ||

యోనిమన్యే ప్రపద్యంతే శరీరత్వాయ దేహినః |

స్థాణుమన్యేఽనుసంయంతి యథాకర్మ యథాశ్రుతం

|| 7 ||

య ఏష సుప్తేషు జాగర్తి కామం కామం పురుషో
నిర్మమాణః |

తదేవ శుక్రం తద్బ్రహ్మ తదేవామృతముచ్యతే |
తస్మిన్లోకాః శ్రీతాః సర్వే తదు నాత్యేతి కశ్చన |
ఏతద్వై తత్ || 8 ||

అగ్నిర్యథైకో భువనం ప్రవిష్టో
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ |

ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్మా
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహిశ్చ || 9 ||

వాయుర్యథైకో భువనం ప్రవిష్టో
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ |

ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్మా
రూపం రూపం ప్రతిరూపో బహిశ్చ || 10 ||

సూర్యో యథా సర్వలోకస్య చక్షు-
-ర్న లిప్యతే చాక్షుషైర్బాహ్యదోషైః |
ఏకస్తథా సర్వభూతాంతరాత్మా

న లిప్యతే లోకదుఃఖేన బాహ్యాః || 11 ||

ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మా

ఏకం రూపం బహుధా యః కరోతి |

తమాత్మస్థం యేఽనుపశ్యంతి ధీరా-

-స్తేషాం సుఖం శాశ్వతం నేతరేషాం || 12 ||

నిత్యోఽనిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా-

-మేకో బహూనాం యో విదధాతి కామాన్ |

తమాత్మస్థం యేఽనుపశ్యంతి ధీరా-

-స్తేషాం శాంతిః శాశ్వతీ నేతరేషాం || 13 ||

తదేతదితి మన్యస్తేఽనిర్దేశ్యం పరమం సుఖం |

కథం ను తద్విజానీయాం కిము భాతి విభాతి వా

|| 14 ||

న తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్రతారకం

నేమా విద్యుతో భాంతి కుతోఽయమగ్నిః |

తమేవ భాంతమనుభాతి సర్వం

తస్య భాసా సర్వమిదం విభాతి || 15 ||

ఊర్ధ్వమూలోఽవాక్యాఖి ఏషోఽశ్వత్థః సనాతనః |

తదేవ శుక్రం తద్బ్రహ్మ తదేవామృతముచ్యతే |

తస్మిన్లోకాః శ్రితాః సర్వే తదు నాత్యేతి కశ్చన |

ఏతద్వై తత్ || 1 ||

యదిదం కిం చ జగత్సర్వం ప్రాణ ఏజతి నిఃస్పృతం |

మహద్భయం వజ్రముద్యతం య

ఏతద్విదురమృతాస్తే భవన్తి || 2 ||

భయాదస్యాగ్నిస్తపతి భయాత్తపతి సూర్యః |

భయాదిన్ద్రశ్చ వాయుశ్చ మృత్యుర్ధావతి పశ్చాదః

|| 3 ||

ఇహ చేదశకద్బోద్ధుం ప్రాకృరీరస్య విస్రసః |

తతః సర్గేషు లోకేషు శరీరత్వాయ కల్పతే || 4 ||

యథాదర్శే తథాత్మని యథా స్వప్నే తథా

పితృలోకే |

యథాఽప్పు పరీవ దదృశే తథా గన్ధర్వలోకే

ఛాయాతపయోరివ బ్రహ్మలోకే || 5 ||

ఇన్ద్రియాణాం పృథగ్భావముదయాస్తమయౌ చ
యత్ |

పృథగుత్పద్యమానానాం మత్వా ధీరో న శోచతి ||

6 ||

ఇన్ద్రియేభ్యః పరం మనో మనసః సత్త్వముత్తమం |

సత్త్వాదధి మహానాత్మా మహతోఽవ్యక్తముత్తమం

|| 7 ||

అవ్యక్తాత్తు పరః పురుషో వ్యాపకోఽలిఙ్గ ఏవ చ |

యం జ్ఞాత్వా ముచ్యతే జన్తురమృతత్వం చ గచ్ఛతి

|| 8 ||

న సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య

న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చనైనం |

హృదా మనీషీ మనసాఽభిక్లుప్తో

య ఏతద్విదురమృతాస్తే భవన్తి || 9 ||

యదా పఞ్చావతిష్ఠన్తే జ్ఞానాని మనసా సహ |

బుద్ధిశ్చ న విచేష్ఠతి తామాహుః పరమాం గతిం ||

10 ||

తాం యోగమితి మన్యస్తే స్థిరామిన్ద్రియధారణాం |
అప్రమత్తస్తదా భవతి యోగో హి ప్రభవాప్యయౌ ||

11 ||

నైవ వాచా న మనసా ప్రాప్తుం శక్యో న చక్షుషా |
అస్తీతి ఋవతోఽన్యత్ర కథం తదుపలభ్యతే || 12

||

అస్తీత్యేవోపలబ్ధవ్యస్తత్త్వభావేన చోభయోః |
అస్తీత్యేవోపలబ్ధస్య తత్త్వభావః ప్రసీదతి || 13 ||

యదా సర్వే ప్రముచ్యంతే కామా యేఽస్య హృది
శ్రితాః |

అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యత్ర బ్రహ్మ సమశ్చుతే ||
14 ||

యదా సర్వే ప్రభిద్యంతే హృదయస్యేహ గ్రన్థయః |
అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యేతావద్ధ్యనుశాసనం ||

15 ||

శతం చైకా చ హృదయస్య నాడ్య-
-స్తాసాం మూర్ధానమభినిఃస్పృతైకా |

తయోర్ధ్వమాయన్నమృతత్వమేతి

విష్వజ్జన్యా ఉత్తమణే భవంతి || 16 ||

అజ్ఞాపమాత్రః పురుషోఽన్తరాత్మా

సదా జనానాం హృదయే సంనివిష్టః |

తం స్వాచ్ఛరీరాత్ప్రవృహేన్ముజ్జాదివేషికాం ధైర్యేణ |

తం విద్యాచ్ఛక్రమమృతం తం

విద్యాచ్ఛక్రమమృతమితి || 17 ||

మృత్యుప్రోక్తాం నచికేతోఽథ లబ్ధ్వా

విద్యామేతాం యోగవిధిం చ కృత్స్నం |

బ్రహ్మప్రాప్తో విరజోఽభూద్విమృత్యు-

-రన్యోఽప్యేవం యో విదధ్యాత్మమేవ || 18 ||

|| శాన్తిపాఠః ||

ఓం సహ నావవతు | సహ నౌ భునక్తు |

సహవీర్యం కరవావహై | తేజస్వి నావధీతమస్తు |

మా విద్విషావహై |

ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ||

